

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ

УДК 657

Береза С. Л., к.е.н., доц.

Житомирський державний технологічний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Обґрунтовано необхідність формування облікової політики в системі податкового обліку як елемента оптимізації оподаткування через висвітлення організаційних та методологічних аспектів питання

Постановка проблеми. Податкові відносини підприємств з державою займають вагомe місце в їх господарсько-економічному житті, про що свідчить поява податкового обліку, який законодавчо закріплений в нормативно-правових актах. За допомогою податкового обліку відбувається узагальнення інформації з метою визначення бази для стягнення податків відповідно до норм податкового законодавства. Тому виникла необхідність у розробці та впровадженні на підприємствах будь-якої форми власності облікової податкової політики, яка б докладно висвітлювала вибір суб'єктом господарювання методичних прийомів відображення в обліку фінансово-господарських операцій в частині оподаткування із числа легалізованих державними органами.

Впровадження національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні було супроводжено появою такого поняття як *облікова політика*, як "сукупності принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та надання фінансової звітності" [15, п. 3].

Проте таке визначення змісту облікової політики передбачає обрання методичних прийомів не у всіх підсистемах бухгалтерського обліку, а лише у фінансовому. З чим не можна погодитись, оскільки існує облікова податкова політика, у якій необхідно передбачати оптимізацію податкових зобов'язань на поточний рік, використовуючи наявні резерви для зростання соціально-економічних показників

діяльності підприємства, та одночасно і податкових платежів.

Розробка керівництвом підприємства прозорої облікової політики для цілей оподаткування значно зменшить протиріччя між платниками податків та податковими органами, що виступають від імені держави. Адже завданням облікової податкової політики є оптимізація розміру податків самостійно

платником-суб'єктом господарювання. Таке право надано Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", а також передбачено міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 "Розкриття облікової політики" визначити на календарний рік власну облікову політику, що містить основні принципи бухгалтерського обліку та їх додержання у відображенні господарської діяльності в обліку і фінансовій звітності. Зокрема, це стосується використання задекларованих методичних прийомів у системі обліку податків, амортизації, валових доходів, валових витрат, створення фондів тощо [12, с. 156].

Функціонування підприємств у мінливому податковому середовищі змушує українських підприємців періодично переглядати фінансові показники та коригувати свою податкову політику за допомогою облікових механізмів з метою оптимізації оподаткування та зменшення фіскального впливу держави. Це актуалізує проблему подальших наукових досліджень в сфері

пошуку методів формування ефективної облікової політики як дієвого інструментарію в податковому обліку підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд і аналіз нормативних документів [6, 15, 17, 16] та сучасних періодичних видань показав, що останнім часом увага науковців та практиків зосереджується на питанні формування облікової політики на підприємствах України, зокрема в роботах таких вітчизняних та російських вчених і провідних спеціалістів-практиків як: П. Житного [4, 5], М. Я. Дем'яненко [2], Т. Дроздова [3], Р. Коршикова [8], Л. Пантелійчука [14], Т. В. Барановської [1]. Однак в більшості робіт розглядаються індивідуальні підходи до формування облікової політики, не враховуючи систему податкового обліку та можливість оптимізації оподаткування. Інтерес до проблеми формування облікової політики в контексті податкового обліку проявили Т. В. Микитенко [12], О. Ю. Костирко [10]. В жодній дослідженій праці, на жаль, не висвітлюються існуючий перелік методичних прийомів відображення в обліку фінансово-господарських операцій в частині оподаткування із числа легалізованих державними органами, наявність яких в обліковій податковій політиці мінімізувала б можливі непорозуміння між господарюючими суб'єктами та податковими органами. Тому особливого значення в сучасних умовах господарювання набуває узагальнення попереднього досвіду щодо розроблення та впровадження на українських підприємствах прозорої облікової політики, яка б забезпечила висвітлення легалізованих методів оптимізації оподаткування.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності формування облікової політики в контексті податкового обліку як елемента оптимізації оподаткування на кожному підприємстві України з докладним пропонуванням можливих варіантів вибору елементів податкового характеру.

Викладення основного матеріалу дослідження. Основним нововведенням в області нормативного регулювання бухгалтерського обліку за останні роки стало надання підприємствам права самостійно формувати методологію обліку господарських операцій з цілого ряду ключових позицій. Проте останнім часом все більше спостерігається роз'єднання бухгалтерського законодавства, положення якого, виходячи з визначення, служать інтересам інвесторів, а також держави, яка законодавством про податки і збори визначає порядок розрахунку і сплати податків. З цієї причини все менше рішень в області методології обліку, що застосовуються при формуванні керівництвом підприємства облікової політики, впливають на оподаткування відповідних господарських операцій.

Можливість використання облікової політики для коригування податкових прав та зобов'язань зведена до мінімуму. Причини можна назвати дві, які, однак, знаходяться в тісному взаємозв'язку та взаємозалежності:

1) жорстке нормативне регулювання розрахунків підприємства з бюджетом різних рівнів за податками і платежами;

2) існування численних неузгодженостей між бухгалтерським та податковим законодавствами, які фактично призводять до розмежування обліку, причому фінансовий облік відходить на другий план, оскільки, в першу чергу, зовнішньому контролю підлягають розрахунки зі сплати податкових зобов'язань.

При формуванні облікової політики підприємству необхідно визначити методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, а також узгодити їх з нормами податкового законодавства для складання податкової звітності. Облікова політика поєднує державне регулювання з ініціативою підприємства з питань раціоналізації удосконалення обліку [20].

Таким чином, *облікова податкова політика* представляє собою сукупність принципів, методів і процедур, що

використовуються підприємством для складання та подання податкової звітності, тобто це вибір самим підприємством конкретних методик, форми і техніки ведення податкового обліку, виходячи з діючих нормативних актів і особливостей діяльності підприємства.

Суть податкового аспекту побудови облікової політики підприємства полягає в тому, що з дозволених законодавством варіантів ведення обліку один може мати перевагу перед іншим при нарахуванні податків, при тому, що реальні господарські операції залишаються незмінними [20].

Платник податків організовує систему податкового обліку самостійно, виходячи з принципу послідовності застосування норм і правил податкового законодавства [12, с. 157]. На відміну від України, в Росії обов'язок платника податків прийняти спеціальну облікову політику для цілей оподаткування було введено Податковим кодексом, тобто виникла необхідність розробляти облікову політику з метою оподаткування (облікову податкову політику) не у складі облікової політики, а у вигляді окремого документу. В Податковому кодексі Російської Федерації встановлена обов'язковість платника податків прийняти таку політику по відношенню ряду податків, для яких допускається декілька можливих варіантів обчислення податкової бази.

На нашу думку, в Україні ефективним буде захід, при якому норми і правила ведення податкового обліку платника податків не відображалися в окремо розробленому документі (облікова податкова політика), як це прийнято в Росії, а прослідковувались в обліковій політиці підприємства, що сприятиме гармонійному поєднанню фінансового та податкового обліку в єдиній бухгалтерській системі. При цьому необхідно затвердити такий наказ про облікову політику, який би забезпечив максимальну ефективність господарської діяльності при мінімальній сплаті податків.

В плані облікової податкової політики вітчизняних підприємств, в більшості

випадків, податковий облік не передбачається за кожним податкоутворюючим елементом, а носить вибіркового позасистемний порядок, передбачаючи при цьому мінімальні податкові платежі з порушенням податкового законодавства. Подібні зловживання в обліку завдають шкоди економічному стану підприємства через періодичну сплату сум штрафів й пені. Вважаємо, що розробити вдалу облікову політику в частині оподаткування на підприємстві з поточними коригуваннями до неї та уникнути додаткових, нікому не потрібних витрат. Такий захід дозволить адекватно відображувати в системі податкового обліку формування повної, об'єктивної і достовірної інформації, що є базою для нарахування та сплати податків і зборів у встановлені строки й у визначеному розмірі. Щоправда на розроблення податкової облікової політики впливає правовий та організаційно-економічний статус підприємства, особливості діяльності, ринкове середовище, які необхідно обов'язково враховувати.

На жаль, широкі можливості вибору запропонованих варіантів призводять до того, що на сучасному етапі бухгалтери використовують певний елемент облікової політики, керуючись не міркуваннями точності й вірогідності, а бажанням отримати вигідні для підприємства фінансово-економічні показники [19, с. 34]. Однак необхідно шукати оптимальні (кращі) варіанти, зокрема з погляду зниження податків, в межах, окреслених нормативними актами з бухгалтерських питань, основними з яких є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [6], П(с)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [15] і П(с)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" [16]. Підприємства, керуючись нормативними актами органів, що регулюють бухгалтерський облік, повинні самостійно формувати свою облікову політику, виходячи зі своєї структури, галузі й інших особливостей діяльності.

Облікова політика є важливим складовим елементом системи оптимізації оподаткування та взагалі господарсько-фінансової діяльності підприємства. Вона дозволяє альтернативно підійти до визначення розмірів податкових відрахувань, виконувати управління витратами та фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси та раціонально використовувати їх на господарські потреби й завдяки всьому цьому уникнути податкових ризиків. Інакше кажучи, від вдалого розроблення облікової політики в контексті оподаткування підприємство може значно знизити витрати, що стосуються нарахованих податків, та дану різницю грошових коштів використати на господарські потреби підприємства.

У межах оподаткування та податкового обліку ключовими задачами формування облікової політики, на думку О.Ю. Косперко, є:

1. Створення цілісної системи обліку (відповідно до чинного законодавства), що забезпечує формування повної і достовірної інформації про податкові бази господарюючого суб'єкта.

2. Організація системи управління оподаткуванням у рамках діючого законодавства для зниження податкових витрат і накопичення інвестиційних ресурсів.

3. Розробка і впровадження нових методів ведення податкового обліку, в рамках діючого законодавства, консолідація обліку та звітності.

4. Організація підслужб податкового обліку та системи податкового контролю [10, с. 108].

В частині оподаткування підприємству необхідно передбачати адекватне відображення податкових платежів в системі податкового обліку за допомогою вдало розробленої облікової політики. Адже, облікова політика передбачає вибір способів ведення обліку з діючих нормативно-правових актів, національних і міжнародних стандартів обліку. Якщо стандартами не встановлено такі способи ведення обліку тих або інших об'єктів, то підприємство самостійно розробляє відповідні процедури,

виходячи з вимог законодавства і нормативних актів з бухгалтерського обліку. Але в обох випадках необхідно дотримуватись *єдності* облікової політики, яка полягає у тому, що вибір способів ведення обліку здійснюється на єдиних засадах. Тобто, всі господарські операції у структурних підрозділах підприємства повинні відображатися в обліку за єдиною прийнятою методологією. Так, обрана підприємством облікова політика обов'язково має висвітлювати методичні принципи організації й методології податкового обліку за всіма операціями стягнення податків і зборів.

Облікова податкова політика є сукупністю конкретних елементів організації податкового обліку, які визначаються підприємством на підставі загальноприйнятих правил, і обумовлюються Наказом про облікову політику (див. рис. 3.4).

Необхідність розробки спеціального документа, що визначає облікову політику підприємства та враховує моменти ведення податкового обліку й входить у систему його внутрішнього нормативного регулювання, обумовлена наступними причинами:

1) податкове законодавство дозволяє застосовувати різні податкові режими для різних ситуацій, допускає певних методів для формування податкової бази і надає платникам різноманітні пільги, тобто платник податків може здійснити вибір із декількох альтернативних варіантів;

2) за окремими питаннями податкове законодавство встановлює лише загальні норми, але не містить конкретних способів обчислення податків;

3) податкове законодавство є громіздким і нестабільним. Стягнення податкових платежів регулює більше 1400 нормативних документів, до яких постійно Верховною Радою України приймаються закони, що вносять зміни до порядку оподаткування [12, с. 157].

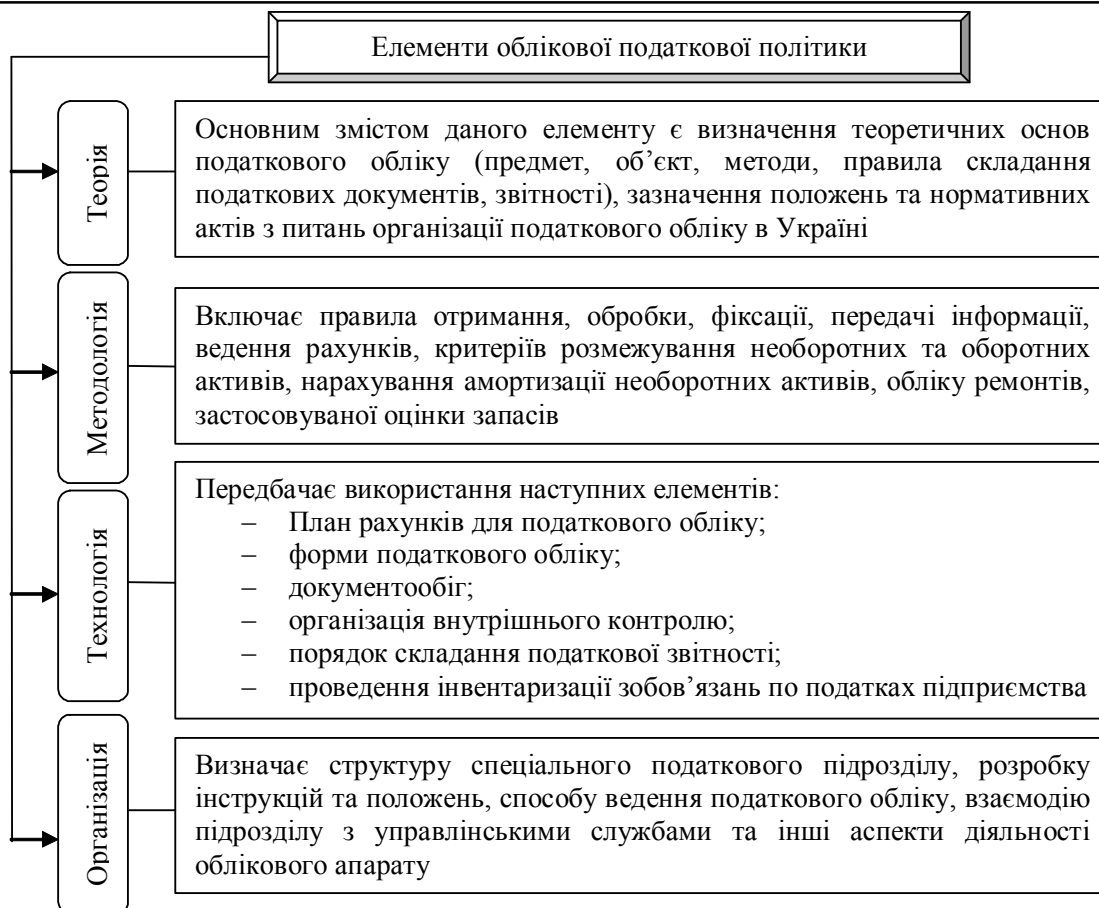

Рис. 3.4. Елементи облікової податкової політики¹

Отже, облікова політика підприємства для податкових цілей повинна містити основні питання щодо організації та ведення податкового обліку, визначення, вибір та застосування яких зменшить кількість помилок при веденні податкового обліку, підвищить ефективність і дієвість внутрішнього контролю за його веденням, в умовах невизначеності облікова політика є тим засобом, який дозволить згладити наслідки перманентних змін та розбіжності діючого законодавства, в частині оподаткування. До того ж у підприємства виникає можливість шляхом вибору методів обліку впливати на розмір податкових платежів шляхом формування, коригування або вибору нової бази оподаткування відповідно до податкового законодавства (табл. 3.7).

Таблиця 3.7. Можливі варіанти організації та ведення податкового обліку²

№ з/п	Облікова податкова політика підприємства	Можливі варіанти
1	2	3
1	Вибір системи оподаткування, обліку та звітності	1) звичайна – в діяльності підприємства застосовуються всі визначені законодавством податки та обов'язкові платежі; 2) спрощена (суб'єкти малого підприємництва), для якої характерним є альтернативи ставок єдиного податку: – 6 % суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування акцизного збору у разі сплати податку на додану вартість; – 10 % суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), за винятком акцизного збору, у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку

¹ Джерело: власна розробка на основі досліджень та використанні матеріалу Ф. Ф. Бутинця, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова [505, с. 52]

² Джерело: власна розробка на основі проведених досліджень та використанні нормативних документів [505, 98]

1	2	3
2	Суб'єкт, що здійснює податковий облік	– бухгалтерська служба – бухгалтер – спеціальний підрозділ по податковому обліку – приватний підприємець
3	Варіант ведення податкового обліку	– позасистемно – накопичення даних здійснюється без записів в системі реєстрів і рахунків бухгалтерського обліку з подальшим використанням цих даних для складання податкової декларації та податкової звітності. – на позабалансових рахунках або на балансових рахунках – за допомогою записів в системі реєстрів бухгалтерського обліку і нововведених рахунків бухгалтерського обліку
4	Робочий план рахунків та субрахунків підприємства	додаток до Наказу про облікову політику. Законодавством не передбачено введення конкретних рахунків для цілей оподаткування, тому керівництво підприємства може самостійно розробити внутрішній план рахунків податкового обліку з метою полегшення роботи з відображення сум валових доходів, валових витрат для визначення оподатковуваного прибутку
5	Форми первинних документів	– типові уніфіковані податкові документи; – перелік форм первинних документів, розроблених підприємством; – форми первинних документів для внутрішнього контролю
6	Правила документообігу та технології обробки облікової документації	– строк надання проміжної документації структурними підрозділами; – графік документообігу
7	Вартісна межа віднесення об'єктів до малоцінних необоротних матеріальних необоротних активів та основних засобів (фондів)	встановлюється підприємством самостійно, але з метою полегшення ведення фінансового та податкового обліку пропонується встановлювати вартісну межу на рівні 1000 грн.
8	Метод нарахування амортизації основних засобів	– кумулятивний; – прямолінійний; – виробничий; – зменшення залишкової вартості; – прискореного зменшення залишкової вартості; – податковий
9	Витрати на ремонт основних засобів (фондів)	– 10 % сукупної балансової вартості всіх груп основних фондів – до валових витрат підприємства; – понад 10 % – збільшують балансову вартість основних фондів груп 2, 3, 4 чи окремих об'єктів основних фондів групи 1
10	Вартість запасів	1) метод списання запасів при їх вибутті: – ідентифікованої собівартості; – середньозваженої собівартості; – ФІФО; – нормативних затрат; – ціни продажу; 2) до вартості не включаються результати переоцінки запасів; 3) визначення приросту (убутку) виробничих запасів для включення до валових доходів або валових витрат

В обліковій політиці для цілей оподаткування необхідно передбачити методологію ведення податкового обліку за допомогою розроблених форм його реєстрів, а також порядок відображення в них аналітичних даних податкового обліку і даних первинних документів. Хоча й законодавством передбачено складання лише окремих первинних документів (податкові накладні) і реєстрів для стягнення ПДВ, то в

обліковій політиці підприємство може запропонувати зміни до цієї норми, розробивши власні форми податкових бланків, що полегшить роботу бухгалтерії та надасть можливість чітко та правдиво відображати господарські операції в частині оподаткування.

Концептуальну основу облікової політики складають наступні *методологічні принципи*: регламенту, раціональності й доцільності,

вибору альтернативи, пільгового режиму оподаткування, єдності та взаємозв'язку [10, с. 109-110].

1. Принцип визначення регламенту передбачає розробку внутрішнього стандарту стосовно діяльності сектора податкового обліку бухгалтерії й організації податкового обліку з урахуванням специфіки підприємства.

2. Принцип раціональності або економічної доцільності передбачає вибір таких варіантів обліку, при яких максимально зменшуються податкові виплати або вони максимально розтягуються в часі з метою економії оборотних коштів. Так, у податкових схемах можливості мінімізації податкових витрат теоретично безмежні, однак і ризик прагне в тому ж напрямку. Застосування доцільної облікової політики являє собою вдалий вибір для тих підприємств, які є законслухняними.

При розробці раціональної облікової політики підприємство може прагнути до зменшення або спрощення облікових процедур, до вибору таких варіантів обліку, що дозволять максимально зблизити податковий та фінансовий облік. Як у теорії, так і на практиці існує набір різних варіантів бухгалтерської методології, що дозволяє одні і ті ж господарські операції представити в обліку по-різному, тобто у вигляді прибуткової або збиткової операції. Варіюючи обліковою методологією в дозволених законом рамках, існує можливість вибирати найбільш вигідний для себе спосіб оцінки активів, що забезпечує бажану величину прибутку.

3. Принцип вибору тієї або іншої альтернативи облікової політики у відношенні зовнішніх факторів, зокрема змін податкового середовища. Обрана облікова політика може вплинути не тільки на оподаткування, але і на фінансові результати і показники ефективності фінансової діяльності господарюючих суб'єктів. Для вибору альтернативних варіантів доцільно складати спеціальні розрахунки, що обґрунтовують

податкову економію за певними податками, вивільнення коштів та кращі фінансові показники діяльності підприємства.

4. Принцип пільгового режиму оподаткування передбачає: свободу договору і диспозитивного регулювання більшості умов договорів, що укладаються підприємствами; реалізацію контрактних схем, поряд з обліковою політикою, що дозволяє господарюючому суб'єкту оптимізувати податкові платежі. Тому договірна політика є одним з факторів, що визначає рівень податкового тягаря. Одні і ті ж самі господарські операції (операції з однаковими фінансовими (грошовими) і матеріальними потоками, що передбачають однаковий прибуток) юридично можуть бути оформлені по-різному, що змінить їх податкові наслідки. На практиці це стосується таких обставин: одні і ті ж самі операції можуть оформлятися договорами постачання чи комісії (доручення, агентським договором), векселями, придбанням частки в статутному капіталі або купівлею підприємства чи майнового комплексу. При цьому, укладаючи договір, сторони можуть варіювати його конкретними умовами. Однак, на жаль, у більшості випадків, податковим наслідком того чи іншого вибору увага найчастіше не приділяється.

Використання методу застосування законодавчо встановлених пільг і преференцій для різних галузей і груп платників податків стало можливо завдяки бажанню держави встановити особливі режими оподаткування для окремих галузей (сільського господарства, освіти, культури, інноваційної сфери), найбільш потребуючих державної підтримки, груп платників податків (підприємства, зайняті в сфері малого бізнесу і з іноземними інвестиціями), територій (вільні економічні зони), підприємств, що беруть участь у рішенні соціальних питань та ін.

5. Принцип єдності і взаємозв'язку. Процес формування облікової політики приносить найбільший ефект тільки при дотриманні всіх згаданих раніше принципів, недотримання яких всі дії платника податків

по зниженню податкового тягаря можуть перетворитися в ухилення від сплати податків, що підлягає адміністративній чи навіть кримінальній відповідальності.

Для реалізації вказаних заходів, пов'язаних з формуванням облікової політики, необхідне створення на підприємстві спеціального підрозділу, мета якого полягатиме у спеціалізації на виконанні комплексу однорідних функцій з управління і координації розробки та коригування облікової політики в рамках реалізації завдань податкового обліку.

Облікова політика для цілей оподаткування застосовується з 1 січня року, що слідує за роком затвердження її відповідним наказом (розпорядженням) керівника підприємства, і підлягає розкриттю у пояснювальній записці до річного звіту. До початку року облікова політика підприємства легалізується перед податковою адміністрацією і у разі слушних зауважень – коригується. При потребі підприємство може вносити корективи до облікової політики у випадках зміни податкового законодавства, суттєвої зміни умов та видів діяльності підприємства та впровадження нових комп'ютерних технологій обліку. Рішення про такі зміни мають відображатися в наказі про облікову політику, погоджуватися з податковою адміністрацією і застосовуватися з початку нового звітного року. Облікова політика для цілей оподаткування, прийнята підприємством, є обов'язковою для всіх відокремлених підрозділів підприємства [12, с. 158].

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах ринкового середовища дієвим інструментом забезпечення оптимізації оподаткування є облікова політика, на розробку якої значний вплив справляє нестабільність правового середовища в Україні, зокрема податкового. Адже постійні зміни й доповнення в законодавчих та нормативних актах, бухгалтерських стандартах не дають практично ніякої гарантії, що прийнятий варіант облікової політики буде мати юридичну силу протягом тривалого часу. Проте формування та коригування положень

облікової політики до податкового законодавства є в сучасних умовах необхідністю для ефективного ведення господарської діяльності.

Формування облікової політики відображає здатність керівництва обирати гнучкі підходи до ведення обліку, виходячи зі специфіки господарської діяльності, стану техніко-технологічної бази економічних інтересів підприємства. Облікова політика дає можливість розробити модель отримання та обробки інформації, яка буде унікальною для кожного підприємства, забезпечуватиме даними про складні економічні процеси задля оптимізації оподаткування та якісного ведення бухгалтерської роботи [19, с. 33-34].

Розробка та впровадження облікової політики підприємства для цілей оподаткування значно спростить роботу бухгалтерії в частині нарахування податків з точки зору повноти, об'єктивності, достовірності їх відображення. Вона спрямована на розкриття невикористаних резервів підприємства за допомогою застосування податкового законодавства, оптимізації податкоутворюючої бази для цілей оподаткування, забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів для контрольно і своєчасного виконання зобов'язань перед державою та уникнення непорозумінь з податковими органами.

Список використаної літератури:

1. Барановська Т.В. Призначення облікової політики підприємства // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць / Серія: бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 1. / Відповідальний редактор д. е. н. проф. Ф. Ф. Бутинець. – Житомир. ЖДТУ, 2005. – 304 с. – с. 36-48.
2. Дем'яненко М.Я. Про співвідношення бухгалтерського та податкового обліку // Облік і фінанси АПК. – 2004. № 1. – с. 10-17.
3. Дроздова Т. Учетная политика предприятия: структура, формирование, изменение // Все о бухгалтерском учете. – 2004. – № 11 (922). – с. 41-43.

4. *Житний П.* Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – с. 3-10.
5. *Житний П.* Системний аспект облікової політики // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 1. – с. 62-65.
6. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” // Положення (стандарт) бухгалтерського обліку: тести: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 та 8.050106 “Облік і аудит”. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП. “Рута”, 2006. – 180 с. – с. 6-13.
7. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 28 грудня 1994 року № 334/94-ВР (із змінами і доповненнями)
8. *Коршикова Р.* Учетная политика предприятия в 2003 году // Все о бухгалтерском учете. – 2003. – № 4 (792). – с. 6-11.
9. *Костенко В.Г.* Проблемні питання формування наказу про облікову політику на підприємствах // Проблемы теории и практики учета, аудита, анализа и пути их решения: Материалы Всеукраинской научно-методической конференции 6-8 мая 2003 г. – Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2002. – 272 с. – с. 99-101.
10. *Костирко О.Ю.* Облікова політика як інструмент системи податкового планування // Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2006. – № 12 (106). – с. 107-112.
11. *Курілова О.О.* Облікова політика у формуванні фінансових результатів в управлінській обліковій системі.
12. *Микитенко Т.В.* Облікова податкова політика, її формування й удосконалення // Вісник ЖДТУ. – 2003. – № 4 (26). – с. 156-158.
13. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник для студентів вузів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова; 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.
14. *Пантелейчук Л.* Лавирование учетной политики – важный этап работы предприятия // Все о бухгалтерском учете. – 2002. – № 9. – С. 3-11.
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – № 18 (1295) – С. 3-5.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – № 18 (1295) – с. 21-22.
17. Про облікову політику, лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793.
18. Указ Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” від 16 березня 2000 року № 507.
19. *Чорна Л., Семенюта В.В.* Особливості формування облікової політики в умовах реформування бухгалтерського обліку // Матеріали Всеукраїнської студентської конференції Облік і аудит: теорія, практика, перспективи 25-26 травня 2001 р. Мелітополь, – с. 33-34.
20. *Щибориц К.* Об основных аспектах учетной политики российских предприятий // Аудитор. – №9. – 1999 г. – С. 3-9.

БЕРЕЗА Світлана Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

– проблеми обліку та контролю грошових коштів та дебіторської заборгованості;

– податковий облік